

De RSI als Trendherkenner.

Binnen het vakgebied Technische Analyse bestaat een veelheid aan theorieën. Eén van deze theorieën beslaat de marktphase waarin een aandeel of index zich bevindt en wordt kortweg dan ook de Marktphase Theorie genoemd. De theorie stelt dat de markt drie verschillende fasen onderkent, te weten de trendmatige fase, de nontrending of zijwaartse fase en de veranderende marktphase. Binnen de theorie wordt overigens geen onderscheid gemaakt tussen een stijgende of dalende trend. Beide bewegingen vallen binnen de trendmatige marktphase. Een ieder die wel eens een koersgrafiek heeft bekeken, zal zich een voorstelling kunnen maken bij de drie aangehaalde fasen. Onderzoek heeft uitgewezen dat een koers van een aandeel of index zich voor het grootste gedeelte van de tijd in een trendmatige fase bevindt. Wanneer het oog een patroon van achtereenvolgende hogere/lagere toppen en hogere/lagere bodems waarneemt is sprake van een trendmatige beweging. Het eerste misverstand dat deze theorie aansnijdt, is het hardnekkige geloof dat bij een breuk van een trendmatige beweging direct gestart wordt met een nieuwe trendmatige beweging in de tegenovergestelde richting van de voorafgaande beweging. Het feit dat een stijgende beweging ten einde loopt, grafisch gesignaleerd door het uitblijven van hogere toppen of een breuk van de ondersteunende trendlijn, geeft geenszins aanleiding om de start van een dalende beweging te veronderstellen. Vanuit deze theorie is het dan ook een kleine overstap naar de theorie van de koerspatronen. Koerspatronen laten zich onderverdelen in consolidatie, continuatie en omkeer patronen. U ziet, deze benaming sluit bijna feilloos aan bij de onderverdeling die gehanteerd wordt binnen de marktphase theorie.

Echt interessant wordt de marktphase theorie echter pas als gesproken gaat worden over indicatoren. De technisch analist staat een veelvoud aan indicatoren ter beschikking. Het grote vraagstuk is echter welk instrument te gebruiken. Deze vraag staat overigens nog los van het vraagstuk over de instelling van het gekozen instrument. Dit laatste vraagstuk doet zich voor wanneer gekozen is voor een instrument en vervolgens gekozen moet worden over welke tijdshorizon gekeken dient te worden. Dit behelst het verschil in tijdshorizon tussen de trader enerzijds en de vermogensbeheerder anderzijds. Deze discussie zullen we in een volgende bijdrage nog wel een keer aansnijden. Een populair gezegde stelt: ook met een schroevendraaier krijg je een spijker in de muur. Het risico dat de muur aanzienlijke schade oploopt is echter vrij groot. Beter is het om een hamer te gebruiken. Deze stelling laat zich naadloos overzetten naar de financiële markten wanneer het aankomt op het gebruik van indicatoren. Het gebruik van willekeurig welke indicator zal koop- en verkoopbeslissingen opleveren. Het gebruik van de verkeerde indicator in een bepaalde marktphase zal echter aanzienlijke schade opleveren aan uw banksaldo. Als voorbeeld kan het gebruik van een cross-over techniek op basis van een voortschrijdend gemiddelde in een zijwaartse marktphase worden aangehaald. Deze techniek zal u koop- en verkoop beslissingen opleveren. Aan het einde van de rit zult u echter merken dat er slechts één partij rijk is geworden aan het gebruik van deze techniek in deze marktphase: uw commissionair.

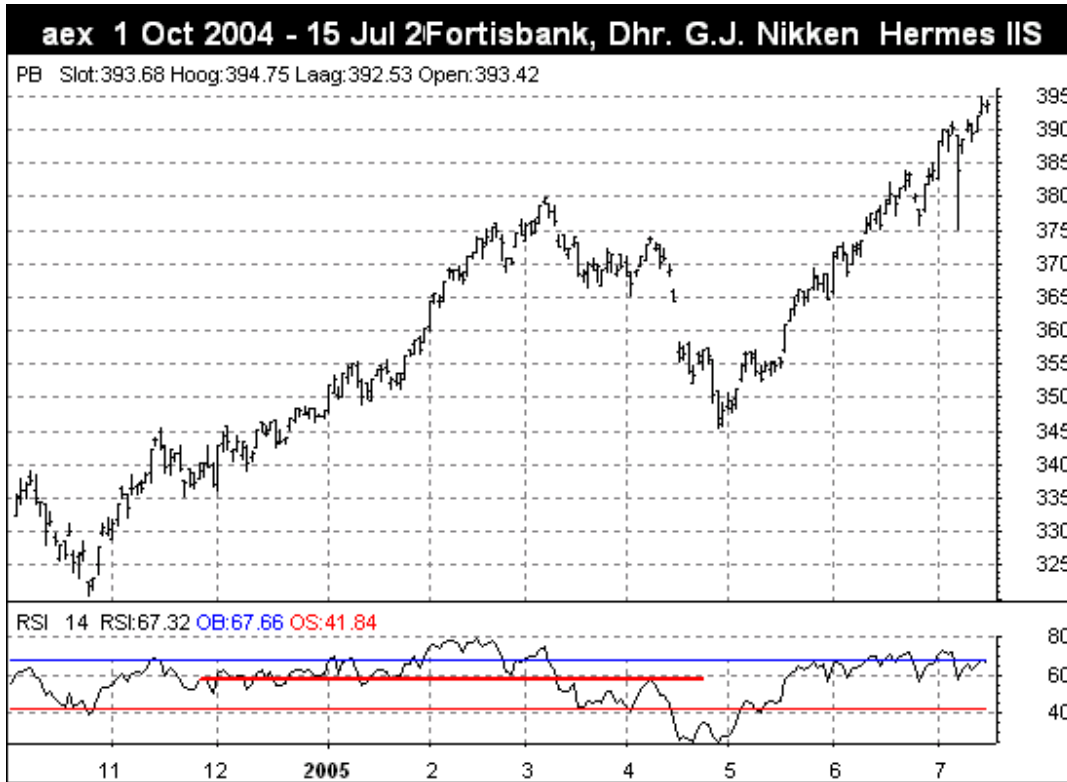
Het steeds moeten bepalen van de marktphase om vervolgens te komen tot een juiste keuze van de indicator heeft in de loop der tijd natuurlijk de roep om een universeel toepasbare indicator doen ontstaan. Ondanks het feit dat deze indicator in mijn visie nog niet is ontwikkeld, beschrijft Constance Brown in zijn boek *Technical Analysis for the trading professional* een leuke manier om de Relatieve Sterkte Indicator te gebruiken voor het bepalen van een trend en een aankomende trendomslag. Hiermee wordt de RSI dus niet slechts toepasbaar in de nontrending fase maar ook in de trendmatige fase. De algemene aanname is dat een oscillator, wat een RSI eigenlijk is, zich beweegt tussen de waarden 0 en 100. Een ieder die deze indicator echter wel eens heeft bestudeerd, weet dat dat niet waar is. Dat is dan ook exact het basisprincipe achter de door Brown gedefinieerde Range Rule techniek.

De Range Rule stelt dat in een dalende beweging de RSI niet in staat is om tot bovenin de gevarenzone te komen. Vice versa geldt deze opmerking bij een stijgende beweging. In een opwaartse trend is de RSI niet in staat om in de onderste gevarenzone te komen. In zijn boek geeft hij specifieke niveaus tot waar de RSI kan oplopen in een dalende beweging en tot aan welk niveau de RSI kan zakken in een stijgende beweging, maar mijn ervaring met zijn Range Rule techniek leert dat iedere index en of aandeel zijn eigen specifieke waarden heeft. Aan de hand van enkele voorbeelden wordt de Range Rule techniek beschreven.

Grafiek 1 geeft het koersverloop van de AEX gedurende 2004. Het koersverloop van de index kenmerkte zich dat jaar door een patroon van lagere toppen en lagere bodems. Ondanks dit patroon liet de index ook in 2004 een aantal keer een stijging zien die vanuit procentueel oogpunt als interessant kan worden aangemerkt. Dat het hier echter steeds om correctieve stijgingen in een geleidelijk wegglijdende markt ging, kan achterhaald worden door het koersverloop van de RSI. In de grafiek valt te zien dat de RSI in februari 2004 overbought was. De daling van de AEX eind februari werd gevolgd door een opleving tot aan begin maart. De indicator was echter niet meer in staat om tot de gevarezone op te lopen. Dit is een teken van zwakte in de Range Rule techniek. Het gevolg was een scherpe daling in maart en een RSI die tot oversold-niveaus wegzakte. Als reactie kwam een herstel in de graadmeter en als gevolg een opleving in de indicator. De indicator haperde echter al weer ruim onder het overbought-niveau. Een nieuwe daling was het gevolg. In de grafiek van de RSI is een horizontale trendlijn getrokken over de toppen van deze indicator in 2004. Eind november wist de indicator voor de eerste keer tot boven deze horizontale barrière uit te breken en liep door tot overbought indicaties. Dit is een teken van kracht en een teken dat de graadmeter aan de vooravond staat van een trendomkeer. Een ieder weet inmiddels wat de index sindsdien heeft gedaan. Hoe verliep het verder met de RSI?

Grafiek 2 gaat verder waar grafiek 1 eindigt. Nadat de RSI in november 2004 opliep tot overbought waarden, liep de indicator weer wat terug. De indicator haalde echter bij lange na niet de oversold regio. Opnieuw is onder het koersverloop van de indicator een trendlijn getrokken. Halverwege maart 2005 daalde de indicator voor de eerste keer tot onder deze trendlijn. Een teken dat een trendomkeer aanstaande is. Het herstel van de AEX was correctief van aard, gegeven het feit dat de indicator niet in staat was om opnieuw op te lopen tot de overbought niveaus. De klap van de index in april 2005 was het gevolg.

Ook de huidige correctie van de AEX kon op basis van de Range Rule worden aangegeven. De stijging van eind april gaat gepaard met een RSI die niet in staat is om tot de bovenste gevarenzone te reiken. Een teken van een trendomslag. U zult zich ongetwijfeld het koersverloop van de eerste weken van mei nog herinneren....

